

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ МОЖЛИВОСТЯМ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК У ПЛАНУВАННІ СІМ'Ї

Савельєва Ю., *СумДУ*

Серйозність суспільної проблеми демографічного занепаду для нашої держави є загальноновизнаною. Корені цього явища глибокі, вплетені в різні сфери життя та, як з'ясувалось, не легко піддаються вилученню. Задля подолання невтішних тенденцій з народонаселенням України влада намагається застосовувати різні методи - від пряника до батога. Так, після введення заохочувальних соціальних виплат при народженні дитини, з'явилися законопроекти щодо заборони абортів та так званого «податку на бездітність».

Непродумані дії щодо збільшення виплат у зв'язку із народженням дитини та відсутність заходів, що формують відповідальне ставлення батьків до виховання дітей, призвели до підвищення рівня народжуваності у соціально неадаптованих сім'ях. Крім того, аргументи свідчать, що самі по собі соціальні виплати створюють негативні стимули та не сприяють економічно ефективній поведінці людей.

Поштовхом до репресивних дій у демографічній політиці влади стають заклики очільників церков щодо законодавчої заборони абортів. Через ЗМІ духовенством поширюється інформація стосовно того, що в Україні щорічно реєструється близько 2 млн. абортів. В той же час, згідно зі статистикою МОЗ України, динаміка частоти реєстрації абортів та пологів в Україні носить позитивний характер – на фоні зниження частоти абортів у жінок репродуктивного віку, частота пологів має стійку тенденцію до зростання. Не дивлячись на це, у Верховній Раді наразі зареєстровано законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони штучного переривання вагітності (абортів)» [1], який забороняє штучне переривання вагітності, окрім випадків, коли це загрожує життю вагітної жінки.

Не можна не погодитись з авторами ініціативи щодо вкрай згубних наслідків абортів для психологічного і фізичного здоров'я всіх задіяних в них осіб. З цим також згодна українська громадськість, обурена подібними ініціативами. У відкритих листах до духовенства, президента та інших вищих посадових осіб [2] вказується на відверте перебільшення та маніпуляцію даними, а за всім цим вбачається порушення прав людини, принципів соціальної справедливості, гарантованих Європейською конвенцією з прав людини, дискримінація жінок та позбавлення їх права на репродуктивний вибір та планування сім'ї, що несе загрозу здоров'ю та благополуччю. Через бідність, брак інформації та доступу до послуг планування сім'ї, а не «аморальність», жінки вдаються до абортів як засобу планування сім'ї. За оцінкою гендерного балансу в 2011 році (дані чергового звіту Світового Економічного Форуму) у доступі до охорони здоров'я Україна отримала 56 місце серед 134 країн. Незважаючи на те, що кількість абортів в Україні щороку зменшується, цей показник все ще залишається високим (13,94 абортів на 1000 жінок репродуктивного віку) порівняно з іншими країнами Західної Європи (5,0 абортів на 1,000 жінок). Вирішення проблеми небажаної вагітності та абортів тісно пов'язано з профілактичними заходами, широкою просвітницькою роботою та доступом до сучасних методів планування сім'ї.

Противники законів, які забороняють аборти, наголошують, що не схвалюють та не захищають штучне переривання вагітності. Але констатують, що «...не жінки привели країну до такого стану, який можна назвати демографічною кризою...», і не погоджуються з покладанням всього тягарю відповідальності за винищення українців на жінок, що вдаються до абортів. На їх погляд заборона абортів стане не меншим, а навіть більшим злом, ніж сам аборт [3]. І тому підтвердженням виступає досвід Польщі, в якій з 1989 року аборти знаходяться поза законом, а демографічна ситуація при цьому не змінилась. Крім того, недавня історія України у складі СРСР має переконливий досвід негативних результатів подібної практики - у 1936 р. в СРСР було заборонено аборти. Таким чином влада примусово намагалася насадити пуританську радянську мораль, зміцнити сім'ю та збільшити приріст населення. За складних соціальних та матеріальних умов, у яких знаходилася переважна більшість населення країни, це лише викликало лавиноподібне збільшення кількості «підпільних абортів» з усіма їх негативними наслідками для здоров'я та життя жіноцтва. Результатом стала вимушена відмова уряду від цієї практики та легалізація абортів у 1955 р.

Експерти з гендерних питань зазначають, що в умовах обмеженого доступу до відповідних медичних послуг, непослідовної соціальної політики, фактичної безправності жінок, відсутності сексуальної просвіти, вчасного інформування молоді про протизаплідні засоби, руйнування системи позашкільної освіти, нестачі дитячих садочків перехід до заборони абортів – не найрозумніший крок [4].

Вплинути на народжуваність через фінансовий тиск депутати ВР України пропонують також через збільшення ставки податку на дохід для українців без дітей (з 15% до 17%) [5]. Стимуляції чоловіків до відповідального батьківства, а роботодавців – до припинення дискримінації жінок (вагітних або з дітьми), держава протиставляє покарання людей за їх раціональну економічну поведінку. Статистика свідчить, що кожна нова дитина в сім'ї посуває її на 15-20% до межі бідності.

З боку соціологів також чути думки, що намагатись матеріальними санкціями змусити жінок вирішувати питання демографічної кризи – це помилка. Доцільніше було б детально вивчити питання, чому українці роблять вибір не на користь 2-3 дітей. Очевидно, що за всім цим викриється дефіцит житла, дитсадків та дружнього до дітей/сімей середовища.

Таким чином, можна говорити про неоднозначність політики нашої держави по відношенню до планування сім'ї, що в певній мірі втручається в право вибору громадян України, і в першу чергу жінок.

Література:

1) Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони штучного переривання вагітності (абортів) [Електронний ресурс] // Режим доступу до джерела: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=42765

2) Відкритий лист жіночих громадських організацій [Електронний ресурс] // Режим доступу до джерела: <http://gender.at.ua/news/2012-03-20-963>

3) Заборона переривання вагітності збільшить кількість нелегальних абортів – експерт [Електронний ресурс] // Режим доступу до джерела: <http://www.unn.com.ua/ua/exclusive/641641-zaborona-pererivannya-vagitnosti-zbilshit-kilkist-nelegalnih-abortiv---ekspert/>

4) Експерт: закликати сьогодні до заборони абортів – не найрозумніший крок церкви [Електронний ресурс] // Режим доступу до джерела: <http://www.unn.com.ua/ua/exclusive/640487-ekspert:-zaklikati-sogodni-do-zaboroni-abortiv---ne-nayrozumnishiy-krok-tserkvi/>

5) Проект Закону про внесення змін до статті 167 Податкового кодексу України щодо перегляду ставки податку на доходи фізичних осіб [Електронний ресурс] // Режим доступу до джерела: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=42672